קנד: מי שמת פרק תשיעי בבא בתרא

עין משפט נר מצוה

קכו א טוס"ע ח"מ סי' קמ סעיף ג:

רבינו גרשום

בשלמא לדידי דאמינא דמייתי ראיה בעדים הכא נמי עבדי הני דבדקו בחר עדים אם כשמכר קטן היה אי לא ולא אשכחן משום הכי אזלו ושאילו מהו לבודקו: אלא לדידך דאמרת ראיה בקיום השטר. אמאי אזלי לקוחות למישאל מהו לבודקו יקיימו שטרייהו דבדייהו דליתו סהדי דמכירין תחיתם ידי העדים ובודאי אותן התחתונין על השטר לא תתמו מ) אא"כ היה גדול ובחר הכי ליקחי לקוחות בנכסייהו אלא ש"מ מדלא עבדי הכי דלא אזלינן בחר קיום השטר אלא בחר עדים וקשיא לר"ל. אמר לך ר"ל לעולם בחר קיום השטר אזלינן ודקא קשיא לך הכא אמאי לא אזלינן בחר קיום השטר אלא בחר עדים. מי סברת דנכסים שמכר שעדיין בידא דמשפחה הוו ואתו לקוחות וקא מערערי אי הוי עובדא הכי מצית למפרך שפיר. לאו הכי הוי עובדא אלא נכסי הוו כבר ביד לקוחות (דלקוחות הוה) ולא מצו בני משפחה למיזל בחר קיום השטר ומאי הוי זכותייהו קיום השטר. ובני משפחה אינהו קא מערערי דקנון הוה ומשום הכי אזלי מעיקרא בחר עדים כי לא אשכחו אמרי מהו לבודקו: ה"ג מסתברא. דבני משפחה הוי מערערי ולא לקוחות: מדקאמר להו אי אתם רשאים לנוולו ואשתיקו. משום דמשפחתו הוה לא הוי רגיל לנוולו: לקוחות אמאי משתקי. מצי למימר ליה הואיל דזוזי יהיבנא ליה בהא ארעא לינוול ולינוול אלא ש"מ דנכסים בידא דלקוחות הוו ובני משפחה מערערי. אמר לך ר' יוחנן לעולם אכתי קשיא ליה לר"ל נכסים בידא דיורשין הוי קיימי והא דקא מייתי ראיה מהכא. אי משום הא לא אריא דהכי קאמר להו: במשנת בר קפרא. שהיה שונה כה: והתניא זה. המוחזק בשדה: את אונו. כח שלו שטר מכירה שהיה בידו: יתקיים השטר בחזקתו. שיעידו שנים עליהן שהוא כתב ידן ולא מחזיקנן לעדים בשקרי דתתימי מילי דשקר: ואם אמר. המערער: שטר פסים הוא. שפייסתני בשעה שהיית רוצה לישא אשה שאכתוב לך שטר שדה מכורה לך בעבור אותו [שטר] יהיו סבורין כך שאתה עשיר וקונה נכסי ומעולם שוב לא החזרתה אותו לי ולא שלך היא השדה: או שטר אמנה הוא. שמכרתי לך שדה זו על מנת שאאמין לך הדמים עד זמן שקבענו ומעולם לא נתת לי דמים. אם יש לו עדים. שכן הוא כמו שמערער אומר הלך אחר עדים: ג) והוא מודה בשטר שכתבו לזה אינו צריך לקיימו עוד לאותו מוחזק ולא ישלם למערער כלום: לימא. דבר קפרא ששנה משנה זו לפלוגתא אמרה לשמעתא דאליבא דר' מאיר דאמר הואיל ומודה הוא

הא' מערער באותו שכתב אין צריך לקיימו ומקיים ועומד הוא ומשום הכי אמר הלך אחר השטר: והא מיפלגי. במודה בשטר שכתב אם צריך לקיימו אי לא כדמפרש לעיל: אין נאמנין לפוסלו דברי ר' מאיר. משום דמודה בשטר שכתבו אינו צריך לקיימו: וחכ"א דנאמנין וצריך לקיימו אלמא דבפלוגתא אמר בר קפרא לשמעתיה: א"ל ר' יוחנן. לדברי הכל אמרה לשמעתיה דמודה בשטר שכתבו אין צריך לקיימו ואולינן בתר השטר. והתם טעמא מאי אמור רבנן דמודה בשטר שתחמוהו צריך לקיימו משום דעדים אלימי איגון דמצי לאורועי שטרא שהם חתמוהו ונאמנין הן לפוסלו אבל הכא להיכא דמערער מודה שכתבו ואמר שטר פסים הוא שטר אמנה הוא אפ' רבנן מודו דלאו כל כמיניה לאורועי שטרא ומשום הכי אינו צריך לקיימו הלך אחר השטר: א"ל. ריש לקיש לר' יוחנן והיכי מצית למימר דלדברי הכל אמרה לשמעתיה ולאו כל כמיניה לאורועי שטרא: והלא משמך אמרו יפה ערערו והלא כיון ג) שהוא מודה שאותן בני משפחתן כתבו הא איכא למימר לאו כל כמיניהו לאורועי שטרא ולומר קטן היה ואמאי יפה ערערו: א"ל. לעולם מודה בשטר שכתבו אין צריך לקיימו דלאו כל כמיניה לאורועי שטרא ודו ששמעת משמי אלעזר

ואם תאמר למה יש לנו לומר שהוא קטן כיון שהגיע לכלל שנותיו והא אמרינן בנדה פרק בא סימן (דף מח.) קטנה שהגיעה לכלל שנותיה אינה צריכה בדיקה חזקה הביאה סימנים וי"ל מ) שאחר שהיה זה גדול שהגיע לכלל שנותיו ולא היו לו סימני גדלות ולהכי איכא לספוקי שמא קטן היה עדיין: **אלא** לדידך **דאמרת** (ב) בקיום השטר לקיימו שטרייהו ולוקמו בנכסייהו. דמסתמא כיון שאמת היה שמכר היו מוצאים עדים לקיים שטרם אלא ש"מ שהיו צריכין לבקש עדים שהיה גדול בשעת המכר וכרבנן דאמרי המוצא מחבירו עליו הראיה וא"ת ומאי קושיא דלא אלא כאן לא קאמרי רבנן ראיה בקיום השטר אלא מפום דסבירא להו כרבי נתן דאמר דאזלינן בתר השטר דאם בריא הוא עתה יש לנו לומר שאז היה בריא אבל הכא לא שייכא שום חזקה וי"ל דאיכא למימר חזקה שאין עדים חותמים על השטר אא"כ נעשה גדול מהניא כי ההיא חזקה דבתר השטר אזלינן: **בחזקת** לקוחות הוו קיימי. והיורשים היו רוצים להוציאן מידן והיו רוצים לנוולן אם הוא קטן והשתא ניחא הא דקאמר להו סימנין עשויין להשתנות לאחר מיתה אשפילו לא תמצאו לו סימנים איכא למימר שנעשו לאחר מיתה: **זוזי** יהבינן **לינוול ולינוול**. אבל יורשים אינם רשאים לנוולו בשביל הירושה אלא מידי יהבי ועוד שהוא קרוב: **אי** עדים **אלימי ומרעי שטרא** כו'. לעיל נפ' חזקת הבתים (דף מח.) ופס ד"ה אמר) הבאתי שם הך מילתא גבי מודעא היו דברינו וכו': **והלא** משמך אמרו **יפה ערערו בני משפחה.** מטעם קיום השטר ולא מטעם עדים:

ברם נראין דברי רבינו יוסף כו'. (ג) והא דפריך לעיל ריש לקיש לר' יוחנן ממשנת בר קפרא וא"ל ר' יוחנן שאני לוא מודה בשטר שכתבו א"ל לקיימו לא אמר דבר זה מעולם וכולה סוגיא דלעיל ליתא לפי מסקנא זו וכה"ג איכא ביבמות נפ' המולך (דף לה: ופס ד"ה כ"ע) דפריך ליה ר' יוחנן לריש לקיש ולמסקנא מעמיד מחלוקתם בענין אחר גבי המולך למעוברת וכן בפ"ק דמגיגה (דף ז.) גבי הלליון וכנגה פ' המפלת (דף כד.) מ) גבי פניו מוסמסים וכי א"ל ר' יוחנן לר' יגאי לעיל רבי לא משנתנו אמר זו לא הקשה ממילתא דרבנן אלא הזכיר לו המשנה דפלוגתא דרבנן ורבי מאיר היא דהא [וע"ע תוס' נכורות ד: ד"ה אלא]:

אלא

בשלמא לדידי דאמינא ראיה בעדים כיון דאמר ללקוחות אייתו עדים ולא אשכחו היינו דקא אתו ואמרו ליה מהו לבודקו אלא לדידך דאמרת ראיה בקיום השטר למה להו לבודקו לקיימו שטרייהו ולוקמו בנכסי מי סברת נכסי בחזקת בני משפחה קיימי וקא אתו לקוחות ומערערי נכסי בחזקת לקוחות קיימי וקא אתו בני משפחה וקא מערערי הכי נמי מסתברא מדקאמר להו אי אתם רשאים לנוולו ואישתיקו אי אמרת בשלמא בני משפחה קא מערערי משום הכי אישתיקו אלא אי אמרת לקוחות קא מערערי אמאי שתקי לימרו ליה אנן זוזי יהבינן ליה לינוול ולינוול אי משום הא לא איריא הכי קאמר להו הדא דאי אתם רשאים לנוולו ועוד וכי תימרו זוזי שקל לינוול ולינוול סימנים עשויין להשתנות לאחר מיתה מ)(ת"ש) שאל רבי שמעון בן לקיש את רבי יוחנן זו ששנויה במשנת בר קפרא הרי שהיה אוכל שדה ובא בחזקת שהיא שלו וקרא עליו אחד ערער לומר שלי היא והוציא זה את אונו לומר שמכרתה לי או שנתתה לי במתנה אם אמר איני מכיר בשטר זה מעולם איתקיים השטר בחותמיו אם אמר שטר פסים הוא זה או שטר אמנה שמכרתי לך ולא נתת לי דמים אם יש עדים הלך אחר עדים ואם לאו הלך אחר השטר לימא ר' מאיר היא דאמר מודה בשטר שכתבו אינו צריך לקיימו ולא רבנן אמר ליה לא שאני אומר דברי הכל מודה בשטר שכתבו אינו צריך לקיימו והא מיפלג פליגי ג)דתנן ג)אין נאמנין לפוסלו דברי ר' מאיר וחכמים אומרים נאמנין אמר ליה אי עדים אלימי ומרעי שטרא איהו כל כמיניה אמר ליה והלא משמך אמרו יפה ערערו בני משפחה אמר ליה זו אלעזר אמרה אני לא אמרתי דבר זה מעולם אמר רבי זירא אם יכפור רבי יוחנן ברבי אלעזר תלמידו יכפור ברבי יגאי רבו דאמר רבי יגאי אמר רבי מודה בשטר שכתבו ד)(אינו) צריך לקיימו ואמר ליה רבי יוחנן רבי לא משנתנו היא זו וחכמים אומרים המוציא מחבירו עליו הראיה אין ראיה אלא בקיום השטר ברם נראין דברי רבינו יוסף דאמר רבינו יוסף אמר רב יהודה אמר שמואל

(ה) ומאי דברי הכל דרבנן לגבי רבי מאיר דברי הכל היא והא איפכא תנן וחכמים אומרים המוציא מחבירו עליו הראיה איפוך והא תניא אין נאמנין לפוסלו דברי רבי מאיר וחכמים אומרים נאמנין איפוך והא רבי יוחנן ראיה בעדים קאמר איפוך לימא ליפוך נמי תיובתא לא הכי

דמהפכינן ממתניתין ר"מ לרבנן דס"ל לרבנן מ"ל לקיימו כדמפרש ומזיל והאי דקא"ר יוחנן לדברי הכל מ"ל לקיימו לאו דוקא אלא משום דאלינא דרבנן קאמר דס"ל לקיימו מטיב ליה כדברי הכל: **זו דברי חכמים.** מתני' דמוכח מ"ל לקיימו: **נמי מיובפא.** דאמר לעיל [ע"א] מיתיביה ר' יוחנן לר"ש בן לקיש וכו' ליפוך והשתא צריך לומר מיתיביה ריש לקיש לר' יוחנן דמהא שמעינן דמתניתין ראיה בעדים קאמר:

הכי

דכיון דמודה הוא בשטר שכתבו אין צריך למקבל לקיימו לפיכך צריך זה הנותן להביא ראיה ששכיב מרע היה. אבל ר' מאיר היה אומר המוציא מחבירו עליו הראיה דקסבר מודה בשטר שכתבו צריך לקיימו ועל זה המוציא להביא ראיה וכרבנן היה משנת בר קפרא: והא איפכא. שמעינן להו במתני' דר' מאיר סבר עליו להביא ראיה לשכיב מרע וחכ"א המוציא וכו' דר' מאיר סבר מודה בשטר שכתבו אין צריך לקיימו ואכתי כר"מ אמרה לשמעתיה ולא כרבנן: איפוך. ותני ליה רבינו יוסף: והתניא וכו' וחכ"א כו' נאמנין. דמשמע מודה שכתבו צריך לקיימו ואכתי קשיא: איפוך. הכי נאמנין דברי ר' מאיר וחכ"א אין נאמנין דאין צריך לקיימו והשתא איתראה משנת בר קפרא אליבא דחכמים: ומקשי' דר' יוחנן אדר' יוחנן. דאמר לעיל אין ראיה אלא בקיום השטר דסבירא ליה מודה בשטר שכתבו צריך לקיימו והאמר ר' יוחנן ראיה [בעדים]: איפוך. הכי ר' יוחנן אמר ראיה בקיום השטר וריש לקיש אמר ראיה בעדים. ומקשי' הואיל דמהסכת למילתייהו ליבעי נמי להפך ההיא תיובתא דמותיב ר' יוחנן לריש לקיש וליפוך הכי איתיביה ריש לקיש לר' יוחנן דאמר ראיה בקיום השטר מעשה בבני ברק כו' לא תיפוך לתיובתא דר' יוחנן מקשי ליה לריש לקיש והכי מותיב לה ר' יוחנן לריש לקיש

מסורת הש"ס

מ) פ"א ב"ב, כ) [נ"ל דתניא]. ג) [מתוכות יח:]. ד) נ"ל ב"ב.

גליון הש"ס

באא"ד ר"ל דאחר שהיה זה גדול. קשה לי אדר' אמרי' בסמעתא ריש דף קנה קרא דיבמות לה דנתחלי דלמא הכריחיה מריר בסתם ולא נבדק מש"ה נריכים היורשים להגות דאיה מכח חזקה דהמוכר לא מכח חזקה מאם: ב) [ר"ה בנים בר] [נבי פנוי מוסמסין]. וכן בכורות ד ע"ב עיי"ש מ ע"ח:

הגהות הב"ח

(מ) נס' שנרתך לקיימו (ומאי דבר' הכל דרבנן לגבי ר"מ דבר' הכל היא) תמ"מ וי"ב לפי מ' התוספות לא נדפר' לה: (ב) הגה: ד"ה אלא לדידך דאמרת ראיה בקיום וכו' ר"ל כיון דאיכא לאמר דהא חזקה שלו: (ג) ד"ה ברם וכו' והא דפרק. ר"ב נדלה בקשה לה מלא פרק ר"ל לר"י לימא ר"מ היא כי' אלא דקשה לה מלא דמתחפכא רבנן מלא מלא ר"מ ולא"ב לאמר בקשה ר"י אמאי אומר ד"ה מודה בשטר שכתבו א"ל לקיימו ומקאמר נמי לי עדים אלימי וכו' לימא דלרבנן כבל דומה בשטר שכתבו א"ל לקיימו ע"כ לדרך לפרש דטלה קוגיא דלעיל ליתא ד"ה לדרבי יוחנן כבל דומה א"ל לקיימו כתבים דס"ל מודה בשטר שכתבו א"ל לקיימו והא דהולכך מלמחוה לסבך דבר' ר"י ולא קא מבני דרבי יוחנן אלימא דרבי מאיר קאמר אלמא דס"ל לאלמחוה דרבי יוחנן (אלימא דחכמים קאמר) א"ב אף מאי דלא אמר רבי יוחנן אם אינו מודה בשטר שכתבו אינו צריך לקיימו דקתני ר"ח הכוקים הטעד לאלמא דרבי יוחנן דקאמר דאיכא מאי ולא אלמא דרבי מאיר וחכמים דמתניתין [והשתא אמר]:

רבינו גרשום (המשך)

תלמידי אמרה ולא משמי אמרה: אם יכפור ר' יוחנן בר' אלעזר תלמידו יכפור בר' יגאי רבו. בחמיה נרסי': דאמר ר' יגאי מודה בשטר שכתבו (אין) צריך לקיימו דלאו כל כמיניה לאורועי שטרא: ואמר (ליה) ר' יוחנן רבי לא משנתנו היא זו. דמודה בשטר שכתבו צריך לקיימו דקתני וחכ"א המוציא מחבירו עליו הראיה ואין ראיה אלא בקיום השטר דאע"ג דהאי נותן מחנה מודה בשטר שכתבו אפ"ה איצטריך לקיימו למקבל. אלמא דס"ל לר' יוחנן מודה בשטר שכתבו צריך לקיימו לרבנן והדורו קושין לדוכתה דלימא בר קפרא כר' מאיר ולא כרבנן: ברם נראין דברי רבינו יוסף. תירוץ הוא דקא מתרץ והכי מתפרש לעולם אימא לך בר קפרא כחכמים אמרה לשמעתיה דנראין דברי רבינו יוסף אמר רב יהודה אמר שמואל זו דברי חכמים דאמרי עליו דשכיב מרע להביא ראיה ששכיב מרע היה מאי טעמא משום

מ) עי' נתוס' כתן בד"ה אלא דאיכא למימר חזקה שלו דאיכא ר"ל דלאו דלא אמר דבר הכל. ב) ופס לאו הלך אחר השטר. והוא מודה וכו' מל"ב. ג) נראה דל"ל והלא כיון שאותן בני המשפחה מודים שהיא כתבו הא איכא למימר וכו'.

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones
Tél. FR : 01.80.91.62.91 - Tél. ISR : 077.466.03.32 - contact@torah-box.com